

Projektdeltagere

Johann Heinrich von Thünen Institute

Institute of Climate-Smart Agriculture
Dr.-Ing. B. Tiemeyer (Coordinator),
Dr. A. Freibauer,
Dr. M. Bechtold,
Dr. A. Piayda
baerbel.tiemeyer@thuenen.de

Johann Heinrich von Thünen Institute

Institute of Rural Studies
Dr. N. Röder,
Dr. L. Breitsameter,
Dipl.-Ing. agr. B. Osterburg
norbert.roeder@thuenen.de

Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek

(DLO-Alterra)
Soil, Water and Land Use Division
MSc J. van den Akker,
MSc R. Hendriks,
MSc I. Hoving
janjh.vandenakker@wur.nl

Aarhus University Denmark

Department of Agroecology
Dr. P. E. Lærke,
Dr. T. Kandel
poule.laerke@agro.au.dk

University of Tartu Estonia

Institute of Ecology and Earth Sciences
Prof. Ü. Mander,
Dr. M. Maddison,
MSc J. Järveoja
ulo.mander@ut.ee

Swedish University of Agricultural Sciences

Department of Soil and Environment
Dr. K. Berglund,
Dr. Ö. Berglund
kerstin.berglund@slu.se

Natural Resources Institute Finland

Dr. K. Regina,
MSc M. Mylly,
MSc J. Heikkinen
kristiina.regina@luke.fi

Kontakt

Dr. Arndt Piayda

Johann Heinrich von Thünen Institute
Institute of Climate-Smart Agriculture
Bundesallee 50, 38116 Braunschweig, Germany
Phone: +49 531 596 2638

e-mail: arndt.piayda@thuenen.de

www.caos-project.eu

Projektet har modtaget støtte fra Den Europæiske Unions syvende ramme-program for forskning, teknologisk udvikling og demonstration under tilskudsaftale nummer 618105.

Projektet er en del af FACCE-ERA-NET+ programmet om klima-smart Landbrug: Tilpasning af landbruget i Europa og medfinansieret af de deltagende medlemslande:

GEFÖRDERT VOM

Forskningsrådet

Publiceret af:

Johann Heinrich von Thünen Institute
Institute of Climate-Smart Agriculture in cooperation
with the Thünen Public Relations Office
Bundesallee 50, 38116 Braunschweig, Germany

Photos

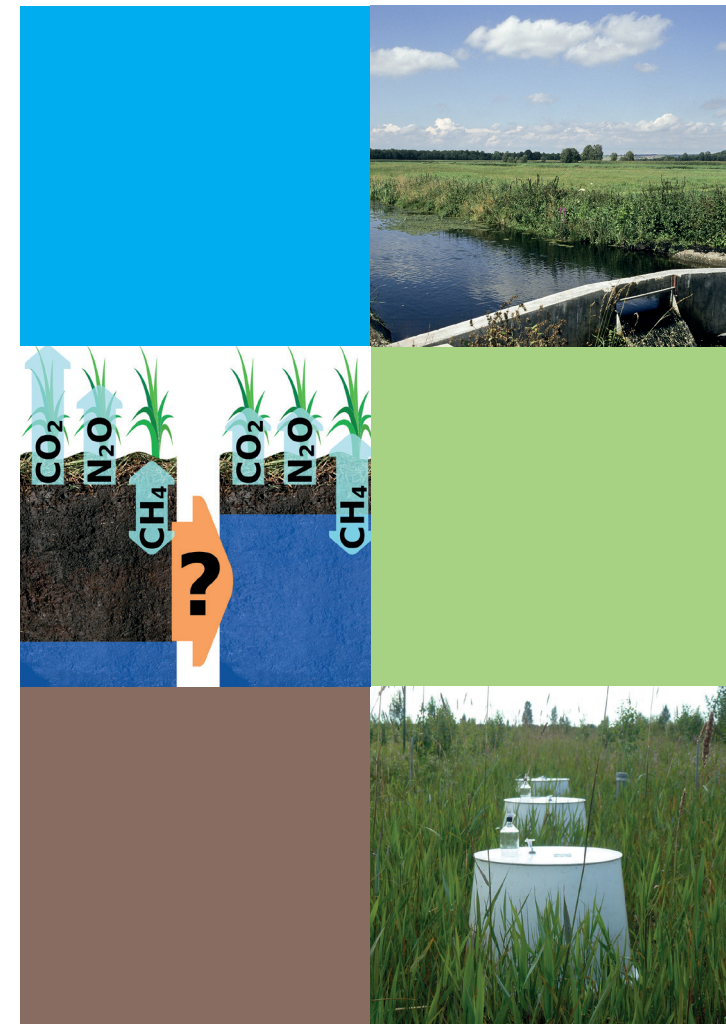
U. Mäck - ARGE Donaumoos, B. Tiemeyer, A. Piayda,
J. Järveoja, M. Maddison, P. E. Lærke, A. van der Toorn, M. Mylly

September 2016

CAOS

Klima-smart biomasseproduktion på tørvejerde

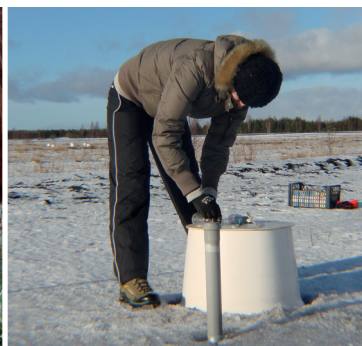
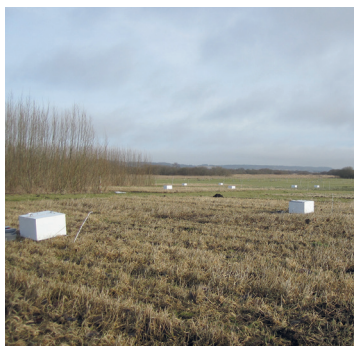
Dyrket tørvejord – udledning af drivhusgas

Nord- og Centraleuropæiske tørvearealer gemmer på enorme mængder kulstof. 80 % af tørvearealet er gennem de seneste århundreder blevet opdyrket med henblik på landbrugsmæssig udnyttelse. Dræning er imidlertid en forudsætning for klassisk landbrugsproduktionen på tørvejord, men herved nedbrydes tørv og jorden sætter sig. Derfor er dyrkede tørvejorde en af landbrugets største kilder for drivhusgasudledning (CO_2 , CH_4 og N_2O).

Samtidig har dyrkede tørvejorde potentiale for at kunne tilpasses kommende klimaforandringer og dermed modvirke EU's faldende landbrugsareal samt med den rette drift at kunne reducere landbrugets samlede udledning af drivhusgas og næringsstoffer.

Nye dyrkningssystemer – udnytte synergieffekter

Kontrolleret dræning og aktiv vandforvaltning kan være løsningen på fortsat dyrkning af tørvejorde under det nuværende og kommende klima. I nogle områder udjævner tørvejordes høje produktivitet planteproduktionens udbyttetab i tørre perioder. Derudover foreslås aktiv vand- og jordforvaltning at kunne forbedre landbrugsmaskinernes farbarhed i våde perioder. Tørvens nedbrydning kan reduceres og tilgængeligheden af vand i tørre somre kan øges. Som alternativ kan dyrkes nye afgrøder der giver stabilt højt udbytte og kvalitet under våde forhold og som samtidig opfylde efterspørgslen på fødevarer, foder og bioenergi. Hvis landmænd og beslutningstagere skal overbevises om mulighederne i nye dyrkningssystemer og anvendelsesmuligheder under fremtidige klimabetingelser er der behov for demonstrationsforsøg på landbrugsbedrifter og formidling af succeshistorier.

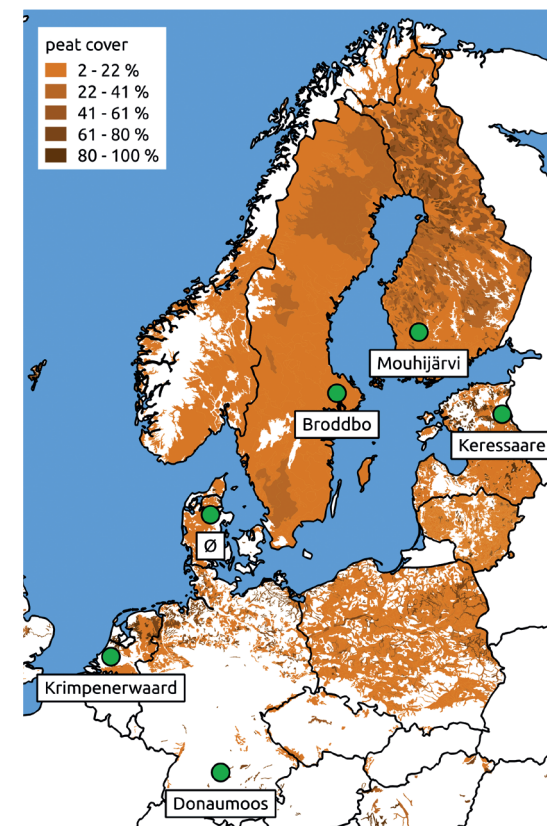
Udlede viden – sprede nyheden

Caos Projektet har til formål at generere viden der kan designe klimasmarte dyrkningssystemer på tørvejorde tilpasset de forskellige regionale forhold i Nord- og Centraleuropa. CAOS vil dokumentere og formidle nye forvaltningsmetoder der indbefatter bedre kontrol af grundvandsstand, forbedret farbarhed for landbrugsmaskiner, samt dyrkning af nye produktive afgrøder, der trives ved høj grundvandsstand. Det er målet at opnå en mere stabil landbrugsproduktion der er modstandsdygtighed overfor klimaforandringer, samtidig med at udledning af drivhusgasser reduceres og at jord- og vandkvaliteten forbedres.

Projekt opgaver – fra agrøkologi til agroøkonomi

- Kombinere historiske agro-økonomiske data med observationer af jordkvalitet og grundvandsstand til inspiration for fremtidens klimavenlige jord- og vandforvaltning.
- Markforsøg med jord- og vandforvaltning der tester metoder til kontrolleret dræning og underjordsvanding samt dyrkning alternative afgrøder ved høj vandstand kombineret med måling af drivhusgasudledning.
- Produktivits- og kvalitetsanalyse af den høstede biomasse til fødevarer, foder eller energiformål.
- Integration af procesbaserede vand- og afgrødevækst-modeller, statistiske modeller for drivhusgasudledning og vandkvalitet samt økonomiske modeller for derigennem at vurdere potentialet for tørvejordenes klimatilpasning.
- Økonomisk analyse med fokus på forvaltningsmuligheder der tillader fortsat landbrugsproduktion under gældende politiske rammebetingelser.
- Inddragelse af interessenter og fagfolk og give mulighed for vidensudveksling på tværs af lande.

Forsøgsarealer

CAOS forsøgslokalteterne. Baggrundskort: Forekomst af tørvejorde i Nordeuropa (Montanarella et al., *The distribution of peatland in Europe*, Mires and Peat 1, 2006)